

COP29: битка за климатске финансије

Автор(и): Николай Петков, Климатека

Дата: 18.11.2024 Брой: 11/2024

Najveća godišnja konferencija o klimatskim promenama – COP29 – održava se u Bakuu, u Azerbejdžanu. Centralna tema je ažuriranje finansiranja mera za ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promenama za zemlje u razvoju – cilj postavljen Pariškim sporazumom. Tokom prva tri dana COP29, održao se samit svetskih lidera na kome je postignut dogovor o pravilima za ugljenične kredite. Problematično ostaje da je forum ponovo domaćin zemlja proizvođač nafte sa autoritarnim upravljanjem. Drugu godinu zaredom, Bugarska ima svoj paviljon i učestvuje sa zvaničnom delegacijom od 72 osobe, na čelu sa predsednikom Rumenom Radevom.

Između 11. i 22. novembra, COP29 se održava u Bakuu, sa više od 66.000 delegata iz 200 zemalja. Hiljade predstavnika kompanija za fosilna goriva ponovo su prisutni, što nastavlja zabrinjavajući trend poslednjih nekoliko COP-ova i dodatno potkopava pregovore. Tokom prva tri dana, održao se sastanak na visokom nivou

predstavnik zemalja, sa ciljem da se postavе temelji za odluke foruma. Do sada nije postignut dogovor o većini ključnih tačaka dnevnog reda konferencije, ali je verovatno da će do njenog kraja ponovo biti potpisan dokument sa ključnim pozivima.

Azerbejdžan – zemlja proizvođač nafte ponovo je domaćin

Drugu godinu zaredom, domaćin COP-a je zemlja proizvođač nafte. Očekuje se da će Azerbejdžan značajno povećati svoju eksploataciju fosilnih goriva tokom naredne decenije i postoji sporazum da njegov izvoz gasa u EU poraste za 17% do 2026. godine.

Prvi put ove godine, predsedavanje konferencijom deli se između tri zemlje – prošlogodišnjeg domaćina (Dubai), trenutnog (Azerbejdžan) i sledećeg (Brazil). Takođe je alarmantan signal što su dve od njih zemlje proizvođači nafte. Takvi potezi su često razlog zašto ove klimatske konferencije ne uspevaju da postignu dovoljno dobre rezultate i koriste se za pranje imidža od strane država i kompanija. Sam predsednik Azerbejdžana opisao je fosilna goriva kao "dar od Boga", a glavni direktor azerbejdžanskog predstavništva na COP29 snimljen je kako dogovara investicije u fosilna goriva sa potencijalnim investitorima.

Ove godine, pregovore dodatno zasenjuje pobeda Donalda Trampa na izborima u SAD, koji je poznat po poricanju klimatskih promena.

Tokom svoje kampanje ponovo ga je opisao kao "veliku prevaru". Sjedinjene Države generišu najviše emisija iz fosilnih goriva posle Kine. Tokom svog prethodnog mandata, povukao se iz Pariškog sporazuma, a kasnije je Džo Bajden poništio tu odluku 2021. Iako Tramp neće preuzeti dužnost pre januara 2025, trenutna administracija SAD ne može preuzeti obaveze. Sve u svemu, očekuje se da će se Sjedinjene Države ponovo povući iz sporazuma i napraviti zaokret ka ukidanju politika zaštite životne sredine u korist eksploatacije fosilnih goriva. Prema analizi Carbon Brief-a, predviđene politike nove administracije mogle bi da dodaju 4 milijarde tona gasova staklene bašte u atmosferu.

Najbogatiji emituju više ugljenika za sat i po nego što prosečna osoba emituje tokom celog života, rekao je generalni sekretar UN Antonio Guteriš u izjavi, citirajući novi izveštaj Oxfam-a. Takođe je izjavio da je udvostručavanje upotrebe fosilnih goriva apsurdno i da je revolucija čiste energije tu, i da je nijedna grupa, ni biznis, ni vlada ne može zaustaviti. "Ali (delegati zemalja) moraju da obezbede da je ona pravedna i dovoljno brza da ograniči globalni porast temperature na 1,5 °C", dodao je.

Samit je završen bez jasnih rezultata

Antonio Guteriš otvorio je konferenciju emotivnom izjavom.

"Zvuk koji čujete je kucanje sata. Mi smo u poslednjem trenutku odbroјavanja da ograničimo porast globalne temperature na 1,5 stepena Celzijusa. I vreme nije na našoj strani."

"Kada je reč o klimatskom finansiranju, svet mora da plati ili će čovečanstvo platiti cenu", istakao je šef UN-a, govoreći svetskim liderima da "vi i vaše vlade morate da se vodite jednom jasnom istinom: klimatsko finansiranje nije milostinja, već investicija; klimatska akcija nije dobrovoljna, već obavezna."

Finansiranje mera za prilagođavanje i ublažavanje za zemlje u razvoju je centralna tema

Postizanje dogovora o pregovorima za takozvani "novi kolektivni kvantifikovani cilj" (NCQG) za finansiranje mera za ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promenama u zemljama u razvoju je ključna tema ove godinešnje konferencije. Ovaj cilj zahteva Pariški sporazum iz 2015. godine, prema kojem razvijene zemlje moraju da obezbede klimatsko finansiranje siromašnijim kako bi one mogle da smanje svoje emisije gasova staklene bašte i da se nose sa posledicama klimatske krize, kao što su češći i intenzivniji ekstremni događaji.

Prema najnovijim procenama, zemljama u razvoju, isključujući Kinu, biće potrebno oko 1,3 biliona američkih dolara godišnje – iznos na kome insistira grupa zemalja u razvoju (G77). Neki ekonomisti ga procenjuju čak na 2,4 biliona američkih dolara. Skoro polovina ovog iznosa verovatno će doći iz postojećih državnih budžeta i iz investicija domaćeg privatnog sektora, a ostatak – oko 1 bilion – moraće da dođe iz međunarodnog klimatskog finansiranja.

Prošle godine, konačno je potvrđeno osnivanje posebnog fonda za "gubitke i štete", ali prema većini stručnih procena, početno finansiranje od 700 miliona je daleko od dovoljnog – činjenicu koju je takođe istakao Antonio Guteriš.

Postoji napredak i na ugljeničnim kreditima

U ponedeljak, zemlje su dale zeleno svetlo standardima kvaliteta za ugljenične kredite, koji su ključni za pokretanje globalnog tržišta ugljenika podržanog od strane UN prema članu 6 Pariškog sporazuma o klimi, koji će finansirati projekte za smanjenje emisija gasova staklene bašte. Ako sve prođe dobro, tržište bi moglo da počne sa radom već 2025. godine.

U teoriji, ugljenični krediti omogućavaju zemljama ili kompanijama da plate za projekte, kao što je pošumljavanje, koji smanjuju emisije ugljen-dioksida ili ga uklanjaju iz atmosfere, i da koriste generisane kredite

da nadoknade sopstvene emisije.

Većina ekoloških organizacija tradicionalno kritikuje šeme trgovanja emisijama jer se plaše da, kroz ovaj mehanizam, kompanije mogu nastaviti da zagađuju uz naknadu umesto da sprovede stvarne mere za dekarbonizaciju svojih procesa i proizvodnje.

Protest aktivista za zaštitu životne sredine tokom COP29 protiv tržišta ugljenika. Izvor naslovne fotografije: Flickr.

Kao i obično, aktivisti su prisutni na forumu i ove godine, organizujući demonstracije kako bi skrenuli pažnju delegata i javnosti na nedostatak dovoljnih mera za zaštitu životne sredine i klime.

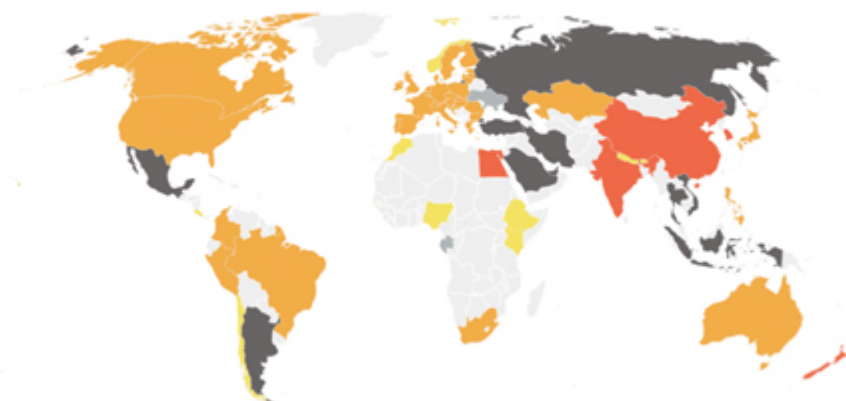
Tržište ugljenika moglo bi da bude jedan od načina za američke kompanije da nastave da učestvuju u globalnim naporima za rešavanje klimatskih promena, čak i ako se Sjedinjene Države povuku iz Pariškog sporazuma. Ako se to dogodi, američki biznisi će moći da nastave da kupuju kredite kako bi ispunili svoje dobrovoljne ciljeve.

Zemlje su dužne da podnesu nove, ambicioznije ciljeve za smanjenje emisija do februara 2025. godine

Nacionalno određeni doprinosi, koji predstavljaju obaveze svake zemlje u vezi sa klimatskom akcijom prema Pariškom sporazumu, tradicionalno su važna tema na klimatskim konferencijama, ali ove godine su od

sekundarnog značaja.

Съвместимост на Национално определените приноси на страните с целта от 1,5°C

Последна актуализация: ноември 2024

Procena kompatibilnosti nacionalno određenih doprinosa zemalja sa ciljevima Pariškog sporazuma. Prilagođeno prema: Climate Action Tracker.

Međutim, tema se ne može zanemariti, jer su mere većine zemalja, uključujući i one EU, nedovoljne za postizanje ograničavanja globalnog zagrevanja ispod 2 °C (Sl. 2).

Prema novom izveštaju Programa Ujedinjenih nacija za životnu sredinu (UNEP), do 2030. godine potrebno je smanjenje emisija gasova staklene bašte od 42%, a do 2035. – 57%, kako bi se postigao cilj od 1,5 °C iz Pariza. Ako se ambicija ne podigne u predstojećim novim nacionalno određenim doprinosima zemalja i ako se njihova primena ne započne odmah, svet će krenuti ka porastu temperature u opsegu od 2,6 – 3,1 °C u ovom veku.

U isto vreme, Svetska meteorološka organizacija (WMO) je objavila da je 2024. na putu da bude najtoplija godina u istoriji meteoroloških posmatranja.

Iako je prošlogodišnja konferencija postigla bez presedana sporazum o "udaljavanju od fosilnih goriva", emisije gasova staklene bašte nastavljaju da rastu, a očekuje se da će ukupna emisija ove godine biti oko 0,8% veća nego prošle godine. Tada su, takođe, emisije dostigle rekordni nivo, izvestio je Global Carbon Budget.